

15. Миронов В. В. Философия и метаморфозы культуры : моногр. / В. В. Миронов. — М. : Современные тетради, 2005. — 424 с.
16. Пилипенко С. Г. Трансформація культури в умовах глобалізації: філософсько-антропологічний вимір : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук / С. Г. Пилипенко. — Х., 2012.
17. Тонкіх І. Ю. Етика висвітлення проблем культури в інтернет-виданні «Gazeta.ua» [Електронний ресурс] / І. Ю. Тонкіх // Журналістика. Філологія. Медіаосвіта / Всеукр. наук.-практ. конф. — 2014. — Режим доступу : <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/4294/1/Tonkih.pdf>. — Назва з екрану.
18. Черниш М. О. Збереження культурного розмаїття в добу глобалізації (середина ХХ – початок ХХІ ст.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. Культурології / М. О. Черниш. — К., 2014.
19. Шевченко В. Е. Місце журналів з мистецтва на ринку України / В. Е. Шевченко // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. — Симферополь, 2006. — Т. 19 (58). Филология. — № 5. — С. 104–106.

УДК 070:422

О. Ю. Балалаєва

*Національний університет біоресурсів і природокористування
України, м. Київ*

Класифікація жанрів новинної журналістики: вітчизняні та зарубіжні підходи

Балалаєва О. Ю. Класифікація жанрів новинної журналістики: вітчизняні та зарубіжні підходи. У статті розглядаються вітчизняні та зарубіжні теоретичні та практичні підходи до класифікації жанрів новинної журналістики, а також критерії, на основі яких здійснюються ці класифікації. В результаті порівняльного аналізу з'ясовано, що в українській теорії журналістики прийнято розрізняти жанри інформаційні, аналітичні та художньо-публіцистичні, в зарубіжній – інформаційні, інтерпретаційні, опініонативні, розважальні та утилітарні. Наведено характеристики жанрів новинної журналістики за стандартами Міжнародної рада з питань преси та телекомунікацій, які застосовуються у практиці сучасних медіакомпаній.

Ключові слова: жанр, журналістика, новини, класифікація, критерії, Міжнародна рада з питань преси та телекомунікацій.

Балалаєва Е. Ю. Классификация жанров новостной журналистики: отечественные и зарубежные подходы. В статье рассматриваются отечественные и зарубежные теоретические и практические подходы к классификации жанров новостной журналистики, а также критерии, на основе которых осуществляются эти классификации. В результате сравнительного анализа выяснено, что в украинской теории журналистики принято различать жанры информационные, аналитические и художественно-публицистические, в зарубежной – информационные, интерпретационные, опинионативные, развлекательные и утилитарные. Приведены характеристики жанров новостной журналистики согласно стандартам Международного совета по вопросам прессы и телекоммуникаций, которые применяются в практике современных медиакомпаний.

Ключевые слова: жанр, журналистика, новости, классификация, критерии, Международный совет по вопросам прессы и телекоммуникаций.

Balalayeva O. Classification of news journalism genres: domestic and foreign approaches. The article deals with domestic and foreign theoretical and practical approaches to the classification of news journalism genres and the criteria on which such classifications are based on. As a result of the comparative analysis, it was found that Ukrainian theorists of journalism follow scheme for dividing genres into informative, analytical, artistic and publicistic one; the criteria of division are object of reflection, way of reflecting life stuff, purpose, and scope of coverage of reality, specifics of literary and stylistic devices. In the foreign communication theory, it is common to distinguish such genres as informative, interpretive, opinionative, diversional and utilitarian one, but the main criteria are social function, method and object. For practical purposes, general characteristics of the news journalism genres according to International Press Telecommunications Council standards, which are applied in everyday practice of modern media companies, are given in the paper.

Keywords: genre, journalism, news, classification, criteria, International Press Telecommunications Council.

Як зазначають сучасні журналістикознавці, класифікація новинних подій є предметом дискусії відтоді, як журналістика стала об'єктом наукового дослідження. Серед дослідників є ті, хто виступає за критерії, засновані на емпіричному спостереженні, іншими словами, закріплені в щоденній практиці медіакомпаній. Інші будують схеми, засновані на екзогенних змінних, залежно від характеру сучасних лінгвістичних факторів. І є навіть ті, хто підтримує постмодерністські категорії, що характеризується гібридними формами та контамінацією змісту [6:47].

Вагомий внесок у розвиток теорії жанрів зробили українські дослідники О. Гриценко, В. Здоровега, Г. Кривошея, А. Москаленко, В. Шкляр та інші. Сьогодні у вітчизняному інформаційному просторі імплементуються нові стандарти, нові професійні еталони новинної журналістики. Питання впровадження міжнародних професійних стандартів у вітчизняну практику журналістської діяльності висвітлюються в працях О. Балалаєвої [1], С. Квіта, Б. Потятиника, Т. Приступенко, В. Різуна, В. Шинкарука [4] та інших. Проте увагу в них сфокусовано переважно на етичних або соціальних аспектах проблеми. Разом із тим, як зауважує В. Різун, «поки ми не навчимо критеріїв відбору тем фактів, залежно від жанру, видання, формату подачі, до тих пір говорити про підготовку журналістів не доведеться» [3:6]. Тому питання щодо сутності поняття «жанр» та класифікації жанрів залишається надзвичайно актуальним для сучасної теорії та практики журналістики.

Мета статті – розглянути вітчизняні та зарубіжні підходи до класифікації жанрів новинної журналістики.

В українському журналістикознавстві жанр зазвичай розуміється як «усталений тип твору, який склався історично і відзначається особливим способом освоєння життєвого матеріалу, характеризується чіткими ознаками структури» [2:143], змістово-формальна єдність, поєднання логічних та композиційних ознак.

У вітчизняній теорії журналістики традиційно виділяють жанри: інформаційні (заметка, репортаж, звіт, інтерв'ю), аналітичні (рецензія, огляд, коментар, кореспонденція, стаття, розслідування), художньо-публіцистичні (есе, нарис, фейлетон, памфлет). Основними критеріями розподілу жанрів є об'єкт і спосіб відображення, мета, масштаб охоплення дійсності, специфіка літературно-стилістичних засобів.

У західній теорії комунікації журналістський жанр розуміється як клас одиниць масової комунікації, який поєднує різні види та форми передачі актуальної інформації за допомогою механічних чи електронних медіа [6:47]. Західні вчені звертають увагу на дві основні жанрові характеристики: соціальну функцію та здатність об'єднувати різні формати, які мають спільні ознаки і водночас відрізняються один від одного. Журналістський формат, як результат, є формою інформації, що передається ЗМІ, за допомогою чого це повідомлення виконує соціальні функції, легімізовані на певному історичному етапі в кожному національному суспільстві.

Сучасні західні дослідники виділяють такі жанри: 1) інформаційні (заметка, новина, репортаж, інтерв'ю); 2) опініонативні, які виражають певну думку, точку зору (передова стаття, коментар, стаття, ревію, карикатура, лист); 3) інтерпретаційні (аналіз, біографічний нарис, огляд, хронологія, досє); 4) розважальні (цікаві історії); 5) утилітарні (показчик, цитата, скрипт, сервіс) [6:49].

У суто практичному плані жанри можна розглядати як типи або форми журналістських творів, прийняті в медіаіндустрії для створення, узгодження та поширення якісного контенту. Розглянемо інтерпретацію жанру, що використовується в повсякденній практиці медіакомпаній.

Відповідно до стандарту Міжнародної ради з питань преси та телекомунікацій преси (далі ІРТС) (організації, яка об'єднує провідні світові інформаційні агентства, зокрема Associated Press, BBC, Thomson Reuters, The New York Times тощо), жанр указує на природу, журналістську або інтелектуальна характеристику новинного повідомлення [5].

Станом на 2018 р. у стандартах Міжнародної ради з питань преси та телекомунікацій преси зафіксовано понад 40 жанрів новинної журналістики. Нижче наводяться визначення жанрів за стандартами ІРТС:

- аналіз (*analysis*) – матеріал, який містить відомості про подію або явище, а також висновки, зроблені журналістом;
- архівний матеріал (*archive material*) – містить текст або інший твір, що вже був раніше опублікований і взятий з архіву;
- анонси подій (*daybook*) – матеріал, який містить перелік майбутніх подій та регулярно виходить;
- аудіозапис (*raw sound*) – містить

необроблений запис звуку;

- бекграунд, бек (*background*) – матеріал, який містить опис місця дії та пояснення, необхідні для опису події;

- біографічний нарис (*profile*) – матеріал, який містить опис життя або діяльності певного учасника подій (зазвичай живої людини);

- відповідь на питання (*response to a question*) – містить відповідь на єдине питання;

- дайджест (*press-digest*) – редакційний матеріал, що містить витяги з інших видань;

- додаткова інформація (*side bar and supporting information*) – містить повідомлення, яке доповнює подію, що висвітлюється;

- документальний матеріал (*actuality*) – містить запис події;

- думка (*opinion*) – матеріал, який містить редакційний коментар, що відбиває точку зору автора;

- ексклюзив (*exclusive*) – унікальний матеріал, здобутий агентством;

- запис голосу (*voicer*) – матеріал, який містить лише запис голосу;

- зведення (*summary*) – переказує зміст декількох, зазвичай не пов'язаних між собою новинних повідомлень;

- із місця події (*from the scene*) – матеріал, який містить репортаж із місця події;

- інтерв'ю (*interview*) – матеріал, який містить діалог із джерелом інформації;

- історичний матеріал (*history*) – матеріал, заснований на попередніх подіях;

- календар подій (*almanac*) – інформаційне зведення про певний день, яке містить календарні відомості, інформацію про дні народження видатних людей, а також посилання на події, що мають історичне значення;

- лише текст (*text only*) – матеріал містить тільки текст (наприклад, текст виступу);

- некролог (*obituary*) – матеріал з приводу смерті людини, містить відомості про життя та діяльність покійного;

- обставини і контекст (*scener*) – матеріал, який містить опис обставин, за яких відбулася подія;

- оновлення (*update*) – містить оновлене повідомлення, або текст новини на певний час (при декількох оновленнях протягом дня);

- опитування (*polls and surveys*) – результати опитувань, виражені в цифровому або в будь-якому іншому вигляді;

- питання та відповіді (*question and answer session*) – містить питання інтерв'юера та відповіді на них; формат нагадує інтерв'ю,

проте останнє не завжди складається з одних питань і відповідей, до того ж у сесії питань і відповідей можуть брати участь кілька журналістів (наприклад, під час прес-конференції);

- підсумковий огляд (*wrap*) – матеріал, який підбиває підсумки деякої новинної події;

- планові події (*fixture*) – матеріал, який містить інформацію про передбачувані, очікувані або регулярні події (наприклад, список відбіркових ігор команд у чемпіонаті, дати щотижневих нарад тощо);

- попередній огляд (*curtain raiser*) – матеріал, який містить інформацію про ситуацію до майбутньої події, а також прогнози її перебігу чи результату;

- поради (*advice*) – містить поради та рекомендації, часто у формі відповідей на листи читачів;

- поточні події (*current*) – матеріал, присвячений подіям, що відбуваються одночасно;

- прес-реліз (*press release*) – містить промоматеріали або іншу інформацію, надіслану до агентства;

- прогноз (*forecast*) – містить думку про результат тієї чи іншої події;

- програма (*program*) – текст, що містить перелік подій, які висвітлюватимуться, із зазначенням часу;

- проміжне зведення (*wrapup*) – матеріал, який містить інформацію про розвиток сюжету на кінець дня, тижня тощо;

- результати та статистика (*results listings and statistics*) – містить текстові та цифрові дані для подання в табличній формі;

- ретроспектива (*retrospective*) – містить матеріал, що стосується певного періоду часу у минулому;

- рецензія (*review*) – ревію, рецензія, критичний огляд;

- річниця (*anniversary*) – відомості про річниці, ювілеї, короткі огляди таких подій;

- синопсис (*synopsis*) – стислий переказ новинного повідомлення;

- спеціальний репортаж (*special report*) – глибоке дослідження будь-якого предмета, що привело до тривалого журналістського розслідування, може подаватися як один матеріал або як серія;

- стенограма (*transcript and verbatim*) – дослівна передача обговорення або виступу без суттєвого журналістського втручання або опрацювання;

- фіче (*feature*) – матеріал, який часто буває

мало пов'язаним з актуальними новинними приводами, проте всебічно висвітлює будь-яке питання;

• цитата (quote) – містить пряму цитату без змін [5].

Висновки. У сучасній теорії та практиці журналістики немає єдиного підходу до класифікації жанрів. Так, в українській теорії журналістики прийнято розрізняти жанри інформаційні, аналітичні та художньо-публіцистичні, в зарубіжній – інформаційні,

інтерпретаційні, опініонативні, розважальні та утилітарні. З практичної точки зору, жанри розглядаються значно вужче – як тип або форма журналістського твору, прийняті в медіаіндустрії для вироблення, узгодження та поширення якісного контенту. Вивчення теоретичного та емпіричного досвіду іноземних колег є перспективним напрямком подальших досліджень з метою застосування результатів у вітчизняній журналістській практиці.

Література

1. Балалаєва О. Ю. Аналіз новинних кодів за стандартами Міжнародної ради з питань преси та телекомунікацій / О. Ю. Балалаєва // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Філологічні науки. — К., 2017. — Вип. 272. — С. 103–110.
2. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості : підручник / В. Й. Здоровега. — 2-ге вид., перероб. і доп. — Львів : ПАІС, 2004. — 268 с.
3. Різун В. Проблеми і перспективи розвитку журналістської освіти в Україні початку XXI століття / В. Різун // Наукові записки Інституту журналістики. — 2004. — Т. 16. — С. 6–13.
4. Шинкарук В. Д. Підготовка аграрних журналістів: перспективи та завдання / В. Д. Шинкарук, О. Ю. Балалаєва // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Філологічні науки. — К., 2017. — Вип. 263. — С. 117–125.
5. IPTC Official Website [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.iptc.org>.
6. Melo J. M. Journalistic genres and formats: a classification model / José Marques de Melo, Francisco de Assis // Intercom – RBCC. — 2016. — V. 39, № 1. — P. 39–54.

УДК 007:304:659

Ю. А. Козир, О. М. Євтушенко

Сумський державний університет

«Західні медіа» в українських медіа: спосіб згадування, тематика, обсяг і зміст поняття

Козир Ю. А., Євтушенко О. М. «Західні медіа» в українських медіа: спосіб згадування, тематика, обсяг і зміст поняття. З'ясовано, якими українські журналісти представляють «західні медіа» у своїх публікаціях. Проаналізовано сім найпопулярніших українських новинних онлайн-медіа за 1 липня 2016 – 1 липня 2017 рр. «Західні медіа» згадуються в цитатах, посиланнях та коментарях журналістів. На «західні видання» посилаються, коли йдеться про політику, життя зірок, рідше – спорт і надзвичайні події. Більшість посилань припадає на мас-медіа США, Великої Британії, Німеччини. Ставлення переважно нейтральне, рідше – критичне, іронічне. Винятково позитивне простежується в цитатах українських діячів, різко негативне – лише в цитатах російських посадовців.

Ключові слова: західні медіа, українські медіа, тематика, західні стандарти журналістики.

Козырь Ю. А., Евтушенко Е. Н. «Западные медиа» в украинских медиа: способ упоминания, тематика, объем и содержание понятия. Определено, какими украинские журналисты представляют «западные медиа» в своих публикациях. Проанализированы семь самых популярных украинских новостных онлайн-медиа за 1 июля 2016 – 1 июля 2017 гг. «Западные медиа» упоминаются в цитатах, ссылках и комментариях журналистов. На «западные издания» ссылаются, когда речь идет о политике, жизни, звезд, реже – о спорте и чрезвычайных происшествиях. Большинство ссылок приходится на масс-медиа США, Великобритании и Германии. Отношение преимущественно нейтральное, реже – критическое, ироническое. Исключительно положительное прослеживается в цитатах украинских деятелей, резко негативное – только в цитатах российских чиновников.

Ключевые слова: западные медиа, украинские медиа, тематика, западные стандарты журналистики.

Kozyr Yu., Yevtushenko O. «Western media» in Ukrainian media: ways of reference, themes, extention and intention of the concept. The research deals with the representation of «Western media» in publications